

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทาง การเรียนรู้กับความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

Relationship between Learning Environment Factors and Self-Directed Learning Readiness of Nursing Students at Royal Thai Navy College of Nursing

นาวาโทหญิง ดร.พ.ว.อาทิตยา ดวงมณี* นักเรียนพยาบาลศาสตร์ สตรีรัตน์ สุขศรีราช และคณะ**
CDR Artittaya Duangmanee, R.N., Ph.D.,* Satrirat Suksrirach and others**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 154 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามบทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95, .79, .74 และ .91 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

* อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

** นักเรียนพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.71, SD = .39) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านความสามารถในการประเมินตนเอง (Mean = 4.20, SD = .54) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.49, SD = .49)

2. นักเรียนพยาบาลมีความคิดเห็นว่าอาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.71 - 3.84, SD = .40 - .68) มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.14, SD = .47) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถาบันโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.25, SD = .56)

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .595, .387$ และ $.386$ ตามลำดับ) โดยบทบาทอาจารย์ด้านการช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายและวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทด้านอื่นๆ ($r = .494$)

คำสำคัญ : ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Abstract

This research aimed to study the readiness for self-directed learning of the nursing students at Royal Thai Navy College of Nursing, and to study the learning environment factors which were the facilitator role of the instructors, the relationship with peers and the physical condition of the surroundings. It also studied about the relationship between the learning environment factors and the readiness for self-directed learning. The subjects were stratified randomly selected to include 154 nursing students from first year to fourth year in academic year 2016 at Royal Thai Navy College of Nursing. The research tools composed of a questionnaire about the facilitator role of the instructors, a questionnaire about relationship with peers, a questionnaire about the physical condition of the surroundings, and a readiness assessment form on self-directed learning. The reliability of the four tools were .95, .79, .74, and .91 respectively. The data were analyzed using frequency, percentage, average, standard deviation, and Pearson correlation coefficient.

The results were shown as following:

1. The readiness for self-directed learning of the nursing students was at a high level (Mean = 3.71, SD = .39) with the highest average in ability to conduct self-assessment (Mean = 4.20, SD = .54) and the lowest average in characteristics promoting self-directed learning which was at the moderate level. (Mean = 3.49, SD = .49)
2. The nursing students reported that the instructors performed the role of facilitator at a high level (Mean = 3.71 – 3.84, SD = .40 – .68). The relationship with peers was also rated at a high level (Mean = 4.14, SD = .47) whereas the suitable physical condition of the surrounding is generally rated at the moderate level. (Mean = 3.25, SD = .56)
3. The moderate positive correlation was found between the readiness for self-directed learning of the nursing students and the learning environment factors, including the facilitator role of the instructors, the relationship with peers and the physical condition of the surroundings at Royal Thai Navy College of Nursing with the significance level at .01 ($r = .595, .387$ and $.386$ respectively). The highest correlation was the relationship between the role of the instructors in setting the goals and analyzing the learners' needs and the readiness for self-directed learning. ($r = .494$)

Keywords : learning environment factors, facilitator role of the instructors, relationship with peers, physical condition of the surroundings, self-directed learning readiness

==== ความเป็นมาและ : ==== ความสำคัญของปัญหา

การผลิตบัณฑิตยุคใหม่ที่อยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว และไม่แน่นอน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาเป็นหลักในการดำเนินการ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มีวิสัยทัศน์ให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล คนไทยใฝ่รู้ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและ

แสวงหาความรู้ คนไทยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และค่านิยมที่พึงประสงค์ และคนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ สถานการณ์การศึกษาทั่วไปรวมถึง สถานการณ์การศึกษาพยาบาล จึงต้องเตรียมคนให้พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย สาระวิชาในหลักสูตร ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี² ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ทักษะต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning Readiness)

ness) ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันและอนาคตได้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาได้อย่างแท้จริง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลซึ่งนำตนเองในการเรียนรู้ ประกอบด้วย การคิดริเริ่มของบุคคลเอง โดยจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การคิดวิธีการเรียนรู้เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย การเลือกแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ การเลือกและดำเนินการตามวิธีการและกลวิธีในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เป็น การเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาจากแนวคิดทางมนุษยนิยม (Humanistic Philosophy) ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพมากพอที่จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถชี้นำตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการได้ โดยมีผู้สอนคอยเป็นผู้สนับสนุนและช่วยเหลือ³ สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาพยาบาลที่กำหนดให้นักศึกษาพยาบาลต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งในห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล และในสถานการณ์จริง เน้นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ตื่นตัวแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ทั้งในขณะศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพการพยาบาล

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาที่ผ่านมา อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ **1) ปัจจัยภายในบุคคล** ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความมีวินัยในตนเอง^{4,5} เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล⁶ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์^{4,6} ความเชื่อมั่นในตนเอง⁴ ลักษณะมุ่งอนาคต^{5,6} ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง⁷ การปรับตัว ความเครียด⁸ และ **2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน** ได้แก่ หลักสูตร^{7,9} บรรยากาศการเรียนการสอน/บทบาทการสอนของอาจารย์/บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน^{6,9} สภาพแวดล้อมทางกายภาพ/ความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้/ การบริการสารสนเทศที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย⁸⁻¹⁰ ซึ่งปัจจัยภายในบุคคลถึงแม้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์สูงกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่เป็นปัจจัยที่ควบคุมยาก ขณะที่ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นปัจจัยที่สถาบันสามารถบริหารจัดการให้ดีขึ้นได้ด้วยวิถีทางของการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) ที่ระบุให้สถาบันต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ ตลอดจนต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่¹¹ ทั้งนี้บทบาทของครูยุคใหม่ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitators) สอนน้อยลงแต่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น (Less Teach and More Learn) สามารถเรียนรู้จากสื่อการเรียน

การสอน และแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง² นอกจากนี้สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อนหรือสัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษาด้วยกันก็มีความสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น นักศึกษาจะใช้เวลาเรียนหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่มเพื่อนมาก เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ บุคลิกภาพ และคุณธรรมของนักศึกษา สัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักศึกษาด้วยกันจะช่วยสนับสนุนและจูงใจนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีได้⁶⁻⁸ ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงเป็นสิ่งที่สถาบันควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการกรมแพทยทหารเรือ เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แนวทางการปฏิรูปการศึกษา และเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 เพื่อให้บัณฑิตมีผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงตระหนักถึงความสำคัญของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะจะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้อุดมชีวิต โดยจัดให้มี

ชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในทุกรายวิชา ปรับบทบาทอาจารย์ผู้สอนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น พัฒนาห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องฝึกปฏิบัติการภาษา (Sound Lab) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) เพิ่มจำนวนหนังสือในห้องสมุด ฯลฯ อย่างไรก็ตามจากการประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยการสอบถามอาจารย์ผู้สอนและผู้รับผิดชอบวิชาบางท่านมีความคิดเห็นว่านักเรียนพยาบาลยังไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระ และไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเท่าที่ควร ประกอบกับที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาหรือประเมินผลการดำเนินการดังกล่าวอย่างชัดเจนว่าประสบผลสำเร็จหรือส่งเสริมให้นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก็ตาม แต่เป็นการศึกษาในบริบทที่ต่างกัน ไม่ใช่สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนพยาบาลเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จนประสบความสำเร็จในการเรียนและเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

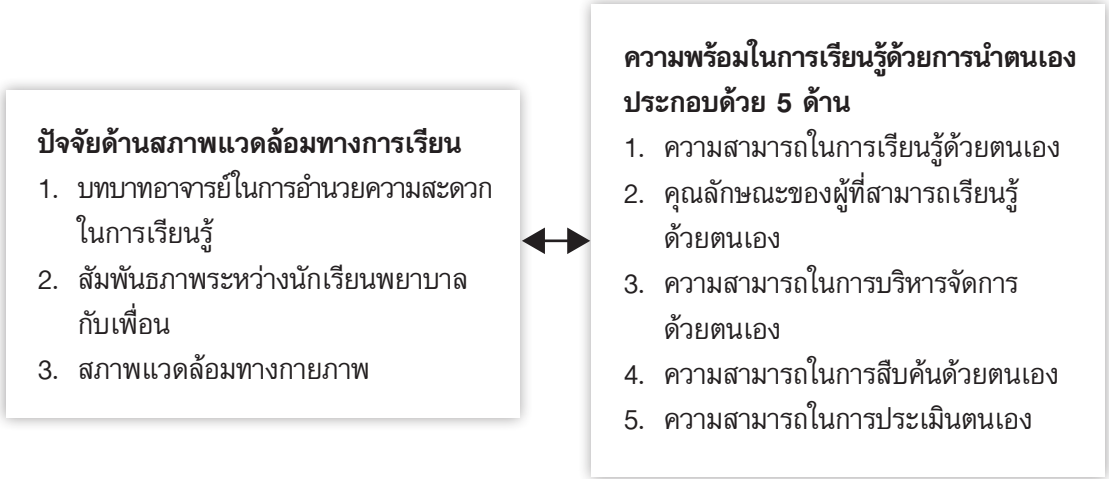
สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้กรอบการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ มณี อากานันท์กุล, รุจิเรศ ธนุรักษ์, ยูวดี ภาษา¹² ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. คุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง 4. ความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง และ 5. ความ

สามารถในการประเมินตนเอง ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีของโนลส์ (Knowles)³ กุกลีเอลมีโน (Guglielmino)¹³ ฟิชเชอร์ คิงส์ และแทค (Fisher, King, Tague)¹⁴ รวมถึงแนวคิดของนักวิชาการคนอื่นๆ ร่วมด้วย โดยคำนึงถึงสภาพบริบทสังคมไทยและนักศึกษาพยาบาลไทย ทั้งนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1. ปัจจัยภายในบุคคล และ 2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ปัจจัยภายในบุคคลถึงแม้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์สูงกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่เป็นปัจจัยที่ควบคุมยาก ในกรณีนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ 1. บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 2. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน และ 3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) ที่ระบุว่าสถาบันต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ ตลอดจนต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่¹¹ รวมถึงงานวิจัยของ กนกวรรณ ทองฉวี⁷ และ อมรรัตน์ เสตสุวรรณ, อรชร ศรีไทรล้วน⁹ ศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมด้านอาจารย์/บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรอบแนวคิดในการวิจัยจึงแสดงให้เห็นได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research)

ประชากร นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 254 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ที่ได้จากประชากรข้างต้น โดยการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาค่าเฉลี่ยประชากรของ ศิริชัย กาญจนวาลี¹⁵ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ยอมให้ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 10\%$ ของค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 154 คน จากนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปีโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วนเท่ากัน (Proportional Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 2 ข้อ สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้นปีที่ศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ (1-5 คะแนน) ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามบทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประยุกต์ข้อคำถามมาจากแบบสอบถามบทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของ กนกวรรณ ทองฉวี⁷ มีจำนวน 33 ข้อ 2) แบบสอบถามสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน ประยุกต์ข้อคำถามมาจากแบบสอบถามสภาพ

แวดล้อมในสถาบันด้านกลุ่มเพื่อนของ กนกวรรณ ทองฉวี⁷ และ พิศิทธิ์ มินศิริ⁸ มีจำนวน 9 ข้อ และ 3) แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประยุกต์ ข้อคำถามมาจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถาบันด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของ กนกวรรณ ทองฉวี⁷ มีจำนวน 10 ข้อ

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean)¹⁶

4.51 – 5.00 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน/สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน/สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสมในระดับมาก

2.51 – 3.50 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน/สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน/สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสมในระดับน้อย

1.00 – 1.50 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้/นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน/สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ใช้ข้อคำถามจากงานวิจัยของ มณี อาภานันท์กุล, รุจิเรศ ธนุรักษ์, ยวดี ภาษา¹²

ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีของโนลส์ (Knowles)³, กุกลีเอลมีโน (Guglielmino)¹³, ฟิชเชอร์ คิงส์ และแทค (Fisher, King, Tague)¹² รวมถึงแนวคิดของนักวิชาการคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ (1-5 คะแนน) มีจำนวน 31 ข้อ

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean)¹⁶

4.51 – 5.00 นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมาก

2.51 – 3.50 นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับน้อย

1.00 – 1.50 นักเรียนพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับน้อยที่สุด

≡ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ≡

การตรวจสอบความตรง (Validity)

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในด้านความครอบคลุม ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่มุ่งวัด จากนั้นคณะผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)
แบบสอบถามผ่านการทดลองใช้กับนักเรียน
พยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ที่มี
คุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
เพื่อหาความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน
(Internal Consistency Reliability) โดยใช้สูตร
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's
Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบ
สอบถามบทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวก
ในการเรียนรู้ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนพยาบาลกับเพื่อน แบบสอบถามสภาพ
แวดล้อมทางกายภาพ และแบบวัดความพร้อม
ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เท่ากับ .95, .79,
.74 และ .91 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองโครงการวิจัย
จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย กรมแพทย์
ทหารเรือ รหัสโครงการ RP034/59 วันที่รับรอง
25 ตุลาคม พ.ศ. 2559 และขออนุญาตผู้อำนวยการ
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือในการเก็บข้อมูล
เมื่อได้รับอนุญาต คณะผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลช่วง
เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยนัดหมายวัน
เวลา เข้าพบนักเรียนพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์
ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การปฏิบัติตัว
และการรักษาความลับของข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง
พร้อมแจกเอกสารชี้แจงการเข้าร่วมโครงการวิจัย
และหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย
ให้กลุ่มตัวอย่างได้ศึกษา พิจารณาเข้าร่วมการวิจัย

โดยความสมัครใจ เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบรับเข้าร่วม
การวิจัย จะให้ทำแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ
15-30 นาที และตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับ
กลับคืนมา ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบ
ทุกฉบับ จำนวน 154 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่
ระดับชั้นปีที่ศึกษา โดยการหาความถี่ ร้อยละ
ส่วนเกรดเฉลี่ยสะสม หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม
ทางการเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความพร้อมในการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเอง โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับความ
พร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน
พยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ
โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
(Pearson Product Moment Correlation Co-
efficient)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 31.82 รองลงมา คือ นักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 23.38 เท่ากัน และนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 21.42 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 3.32 โดยส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับปานกลาง (2.67 – 3.33) คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับสูง (3.34 – 4.00) คิดเป็นร้อยละ 44.80 และ

เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับต่ำ (2.00 – 2.66) คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

2. นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.71, SD = .39) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านความสามารถในการประเมินตนเอง (Mean = 4.20, SD = .54) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.49, SD = .49) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม (n = 154)

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	Mean	SD	ระดับ
1. ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.70	.42	มาก
2. ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.49	.49	ปานกลาง
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง	3.68	.61	มาก
4. ด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง	3.79	.48	มาก
5. ด้านความสามารถในการประเมินตนเอง	4.20	.54	มาก
รวม	3.71	.39	มาก

3. นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ดังนี้

3.1 อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.71 – 3.84, SD = .40 – .68) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านการช่วยประเมินผลการเรียนรู้ (Mean = 3.84, SD = .65) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านการเป็นผู้ชี้แนะและแสวงหาทรัพยากร (Mean = 3.71, SD = .52) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติบทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ จำแนกตามรายด้าน และโดยรวม (n = 154)

บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	Mean	SD	ระดับ
1. ด้านการเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.83	.49	มาก
2. ด้านการช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายและวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน	3.77	.50	มาก
3. ด้านการเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้และวางแผน	3.75	.50	มาก
4. ด้านการเป็นผู้ชี้แนะและแสวงหาทรัพยากร	3.71	.52	มาก
5. ด้านการกระตุ้นส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง	3.72	.52	มาก
6. ด้านการเป็นหุ้นส่วนทางการเรียน	3.80	.68	มาก
7. ด้านการส่งเสริมทักษะการศึกษาค้นคว้า ทักษะการตัดสินใจ และการพัฒนาตนเองของนักเรียนพยาบาล	3.73	.52	มาก
8. ด้านการช่วยประเมินผลการเรียนรู้	3.84	.65	มาก
รวม	3.77	.40	มาก

3.2 นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.14, SD = .47) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรื่อง ความห่วงใย ให้กำลังใจกันในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว (Mean = 4.40, SD = .70) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเรื่อง การใช้เวลาร่วมกลุ่มกับเพื่อนเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ (Mean = 3.62, SD = .86)

3.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถาบันโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.25, SD = .56) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรื่อง ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสม เพียงพอกับจำนวนนักเรียน (Mean = 3.77, SD = .95) ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเรื่อง สถาบันมีบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทั่วถึงและเชื่อมต่อสัญญาณได้รวดเร็ว ซึ่งนักเรียนพยาบาลคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.25, SD = 1.03)

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .595, .387$ และ $.386$ ตามลำดับ) โดยบทบาทอาจารย์ด้านการช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายและวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทด้านอื่นๆ ($r = .494$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ (n = 154)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน	ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง					รวม
	1. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2. คุณลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	3. ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง	4. ความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง	5. ความสามารถในการประเมินตนเอง	
1. บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	.625**	.476**	.309**	.454**	.389**	.595**
2. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน	.370**	.277**	.208**	.312**	.400**	.386**
3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	.437**	.371**	.123	.253**	.206**	.387**

** p < .01

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรืออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความสามารถในการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจาก นักเรียนพยาบาลอยู่ในระดับอุดมศึกษาและเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่สามารถจะเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) ของโนลส์ (Knowles)³ ได้อธิบายไว้ว่า ผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ถือเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ มีวุฒิภาวะ หลุดพ้นจากการพึ่งพาไปสู่ความเป็นอิสระที่สามารถชี้นำตนเองได้ โดยดึงประสบการณ์ของตนเองมาช่วยในการเรียนรู้ และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำไปแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ในชีวิต นอกจากนี้วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือยังมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหา สืบค้นข้อมูล และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ รวมถึงมีการสะท้อนคิดและป้อนกลับข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ โดยมีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และการปรับตัวเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ช่วงปฐมนิเทศก่อนเข้าศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ประกอบกับความทันสมัยของเทคโนโลยีปัจจุบันที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้น จึงทำให้นักเรียนพยาบาลรับรู้ถึงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความสามารถในการประเมินตนเองจึงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของ อมรรัตน์ เสตสุวรรณ, อรชร ศรีไทรล้วน⁹ ที่

พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านความสามารถในการสืบค้นและการประเมินด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้มากที่สุด

ส่วนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลางนั้น จากการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อพบว่า นักเรียนพยาบาลไม่ได้มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ การชอบวิเคราะห์ความรู้ ชอบสะท้อนคิด และชอบค้นคว้าหาความรู้อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากนักเรียนพยาบาลบางส่วนยังมีความเคยชินกับระบบการเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) เป็นผู้ส่งมอบความรู้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก ในการนี้สถาบันต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับตัวและพัฒนาคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น โดยควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความชอบและริเริ่มที่จะรับผิดชอบตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุญแจเอลมีโน (Guglielmino)¹³ ที่กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองได้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีความสนใจในการเรียน ชอบศึกษาค้นคว้า มีความสุขกับการแก้ปัญหา ไม่ทอดถอยแม้จะไม่เข้าใจสิ่งที่ทำอยู่ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความรักในการเรียน และสนใจอยากเรียนรู้อยู่เสมอ และสอดคล้องกับแนวคิดของโนลส์ (Knowles)³ ที่ว่า บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะมีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงกว่า สามารถนำประโยชน์ของการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าคนที่เรียนรู้โดยเป็นแต่เพียงผู้รับหรือรอการถ่ายทอดจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว

2. นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ มีความคิดเห็นว่าอาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าเป็นผลจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้สถาบันวางระบบผู้สอนและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้อาจารย์เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจารย์มีการปรับบทบาทตนเองจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นมากกว่ามุ่งเน้นที่เนื้อหาและการท่องจำเหมือนในอดีต⁹ สำหรับการที่นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการเป็นนักเรียนทหารและเป็นนักเรียนประจำที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันในหอพัก ได้รับการหล่อหลอม ปลูกฝังในเรื่องความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งสถาบันส่งเสริมให้นักเรียนพยาบาลได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกชั้นเรียนหลายกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถาบันโดยรวมที่นักเรียนพยาบาลคิดเห็นว่าเหมาะสมในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ อมรรรัตน์ เสตสุวรรณ, อรชร ศรีไพโรลัน⁹ ที่นักศึกษาคิดเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในคณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนเกือบทุกวิชา มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยให้สืบค้นข้อมูลและทำรายงานส่ง ประกอบกับนักเรียนพยาบาลทุกคนเป็นนักเรียนประจำ ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ที่อาคารเรียนและหอพัก แต่สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น ห้องเรียน ห้องทำงาน เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย และเพียงพอ ฯลฯ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่จะให้เกิดการเรียนรู้และทำงานได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จึงประเมินว่าสภาพแวดล้อม

ทางกายภาพของสถาบันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทั่วถึงและเชื่อมต่อสัญญาณได้รวดเร็วยังคงเป็นปัญหาอยู่ (มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำที่สุด) ทั้งๆ ที่แนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ว่าเป็นเครื่องมือจำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ที่มีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา² อย่างไรก็ตามวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดีของสถาบัน โดยมุ่งเน้นที่การปรับปรุงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ทั่วถึงและเชื่อมต่อสัญญาณได้รวดเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้โดยสะดวก ได้รับความรู้ที่ทันสมัย ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กนกวรรณ ทองฉวี⁷ ที่พบว่า บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับการศึกษาของ วลภา ศรีบุญพิมพ์สวย¹⁷ อมรรัตน์ เสตสุวรรณ, อรชร ศรีไทรล้วน⁹ ปรีดา ตาสี⁸ และพิศติ มินศิริ⁶ ที่พบว่า ปัจจัยทางสังคม/สิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ Klunklin, Viseskul, Sripusanapan, Turale¹⁸ ที่พบว่าการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ส่วนหนึ่งมาจากการที่สถาบันมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักศึกษามีการประชุมปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และเพื่อน อันก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนการที่บทบาทอาจารย์ด้านการช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายและวินัจฉัยความต้องการของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาลมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทด้านอื่นๆ นั้น อธิบายได้ว่าการที่อาจารย์เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถวินัจฉัยความต้องการของผู้เรียนได้ชัดเจน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย/ตั้งเป้าหมายในการเรียน พร้อมกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างมีทิศทาง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไปสู่เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาล ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาของสถาบัน ควรจัดโครงการอบรม/จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับอาจารย์ทุกคน เพื่อให้อาจารย์สามารถแสดงบทบาทการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีมร่วมกัน (Professional Learning Community) ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างแท้จริง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาล อาจารย์ผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานพัฒนานักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนพยาบาลกับเพื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้นักเรียนพยาบาลช่วยเหลือกัน มีการประชุมปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทั้งในการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตส่วนตัว เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี เห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนพยาบาลใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้น

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาล ผู้บริหารของสถาบันจึงควรปรับปรุง/พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ยังมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เช่น ห้องฝึกปฏิบัติการ สถานที่นั่งทำงาน ห้องประชุมกลุ่มย่อย สื่อการเรียนการสอน และคอมพิวเตอร์ ให้มีความทันสมัย และเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน โดยเฉพาะการวางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทั่วถึงและเชื่อมต่อสัญญาณที่รวดเร็ว เพื่อให้ นักเรียนพยาบาลมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยมุ่งเน้นที่บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อประโยชน์สำหรับการจัดการศึกษาในหลักสูตร และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อไป

2. ควรศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล แบบศึกษาติดตามระยะยาว (Longitudinal Study) ตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1-4 เพื่อดูพัฒนาการของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อันจะเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาแก้ไขหรือพัฒนาความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค; 2552.
2. วิจารย์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ตาตา พับลิเคชั่น; 2555.
3. Knowles MS. Self-directed learning: A guide for learners and teachers. New York: Association Press; 1975.
4. สุวีรัตน์ ศรีบุญเรือง. การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มศูนย์สุขภาพศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
5. ปวีณา พาสุข, สุพร เช็มเฮง, ละเอียด รักษ์เผ่า. การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาภาคปกติมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วารสารการวัดผลการศึกษา 2555;17(2):143-60.
6. พิศิ มินศิริ. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2547.
7. กนกวรรณ ทองฉวี. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง บทบาทอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในสถาบันกับความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษพยาบาลของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545.
8. ปรีดา ตาสี. ลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. [ปริญญาานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2551.
9. อมรัตน์ เสตสุวรรณ, อรชร ศรีไทรล้วน. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในคณะพยาบาล ศาสตรกับความร่วมมือ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. วารสารเกื้อการุณย์ 2557;21(ฉบับพิเศษ):124-38.
10. สุมลรัตน์ สมคะเน. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองกับความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2553.

11. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค; 2546.
12. มณี อภาณันท์กุล, รุจิเรศ ธนุรักษ์, ยุวดี ภาชา. การพัฒนาเครื่องมือความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลไทยระดับปริญญาตรี. วารสารสหการพยาบาล 2551;23(2):52-69.
13. Guglielmino LM. Development of self-directed learning readiness scale. Dissertation Abstract International; 1977(38):64-64A.
14. Fisher M, King J, Tague G. Development of Self-directed learning readiness scale for nursing education. Nurse Educ Today 2001;21(7):516-25.
15. ศิริชัย กาญจนวาสี. สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555. หน้า 148.
16. บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัตินวัตกรรมวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555. หน้า 95.
17. วลัยภา ศรีบุญพิมพ์สวย. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2557;7(4):78-91.
18. Klunklin A, Viseskul N, Sripusanapan A, Turale S. Readiness for self-directed learning among nursing students in Thailand. Nurs Health Sci 2010;12(2):177-81.